

- MSZ 16502–70 ETO 1 Filozófia
 MSZ 16511–70 ETO 37 Nevelés
 MSZ 16513–73 ETO 39 Néprajz
 MSZ 16540–73 ETO 621.0/621.22 Gépészet elmé-
 lete. Hőerőgépek általában.
 Vízenergia
 MSZ 16544–73 ETO 621.4/6 Hőerőgépek. Hűtés-
 technika. Folyadékok és gázok
 mozgatása
 MSZ 16577–77 ETO 677 Textilipar
 MSZ 16581–77 ETO 681 Finommechanika
 MSZ 16590–77 ETO 69 Építőipar
 MSZ 16593–78 ETO 7 Művészet
 MSZ 16598–73 ETO 8 Nyelvek

Kiadtuk a „Kiegészítések és módosítások az ETO-hoz” (FID 10:2) című OMKDK-kiadványt, és munkába vettük a sorozat 10:3 számát.

Barta Gábor–Mártyán Gyula

Együttműködés csendben

(Szakmai kapcsolat két veszprémi
 műszaki könyvtár között)

A könyvtárak a jelenlegi nehezebb gazdasági helyzetben is fenn akarják tartani, sőt emelni kívánják szolgáltatásaik színvonalát, s ennek egyik módja az együttműködésben rejlő további lehetőségek kihasználása. A pénz- és munkaerőforrások apadásakor a könyvtárak összehangolt, egymást kiegészítő tevékenysége eredményezhet még kiaknázható tartalékokat.

A földrajzi közelség, a rokon szakterület és a résztvevő könyvtárak szolgáltatási készsége jó alapot biztosít az együttműködéshez.

Veszprémben 4 kémiai profilú tudományos intézmény működik, s könyvtáraik között hosszú évekre visszanyúló, sokoldalú együttműködés van, melynek eredményeiről dr. KOVÁTS ZOLTÁN számolt be a *Könyvtári Figyelő*-ben [1]. A 4 könyvtár munkatársai állandó kapcsolatban állnak egymással, a könyvtárak vezetői, ha nem is gyakran, de időről-időre összeülnek, hogy megvitassák a közös tevékenység eredményeit, további lehetőségeit. A könyvtárak együttműködését az intézmények pártbizottságai is szívügyüknek tekintik, sőt a megyei pártbizottság is figyelemmel kíséri, ösztönzi. A legszorosabb a kapcsolat az *MTA Műszaki Kémiai Kutató Intézet (MÜKKI) könyvtára és a Veszprémi Vegyipari Egyetem Központi Könyvtára (VVEKK)* között, melynek egyik oka az, hogy a két intézmény évek óta egymás közvetlen közelségében működik. Együttműködésük számos jelentős eredményt, forintban is kifejezhető megtakarítást hozott.

A VVEKK több mint 100 000 kötetes állománya, olvasótermei és reprográfiai szolgáltatása néhány lépésnyi közelségben a MÜKKI munkatársainak is rendelkezésére áll, az egyetemi könyvtárban használják a *Gmelin és Belstein sorozatokat, a Kirk-Othmer és az Ullmann enciklopédiákat*, egyéb kézikönyveket és referáló folyóiratokat, köztük természetesen a *Chemical Abstracts*-et is.

Mindezek párhuzamos megrendelése felesleges pazarlás volna. Ésszerű, hogy a MÜKKI csak az intézet legspeciálisabb kutatási profiljába vágó monográfiákat, nélkülözhetetlen segédkönyveket, szótárakat gyűjti és helyezi el 7000 kötetes állományába.

A VVEKK saját állományából rövid határidő alatt xerox másolat formájában szolgáltatja a szükséges folyóiratcikket a MÜKKI munkatársainak. Ezzel feleslegessé válik egy sor drága, külföldi folyóirat párhuzamos megrendelése. A VVEKK által a MÜKKI-nek szolgáltatott cikkek száma és oldalszáma így alakult az elmúlt 4 évben:

	cikkek száma	oldalszám
1976	339	3960
1977	242	3993
1978	462	4826
1979	392	4022

Viszonzásul a fenti szolgáltatásokért a MÜKKI 1967 óta előfizeti a *Science Citation Indexet (SCI)*, a műszaki és természettudományok fontos információs eszközét, melynek jelenlegi előfizetési ára 274 230 Ft. Ezt az értékes indexművet a MÜKKI a VVEKK olvasótermében tartja letétben, ahol több olvasó férhet hozzá, mintha a MÜKKI könyvtárában volna. A VVEKK munkatársai az oktatási tevékenységükben is jól hasznosítják az SCI-t, sőt a szakirodalom-keresési gyakorlatok keretében az egyetemi hallgatókat is megismeretetik használatával.

A két könyvtár az elmúlt években kölcsönösen figyelembe vette egymás külföldi folyóirat-megrendelését, és törekedett a párhuzamosságok csökkentésére (ugyanaz elmondható mind a 4 veszprémi tudományos intézmény könyvtáráról). Az 1981. évi megrendelések előkészítése azonban különös gonddal történt, éppen a várható pénzügyi nehézségek miatt. A VVEKK 92 külföldi folyóiratának előfizetését nem újította meg az 1981. évre, 399 549 Ft értékben, a MÜKKI könyvtára 16 folyóiratáról mondott le 87 609 Ft értékben. Az 1981-re megrendelt tőkés folyóiratok között mindössze 13 db párhuzamos folyóirat található, amelynek összes előfizetési ára 56 299 Ft. Ezek a leggyakrabban használt, állandóan kézben lévő folyóiratok, s így csak igen korlátozott teret kínálnak a párhuzamosságok további csökkentésének. (Persze: a „muszáj” nagy úr lehet.)

A könyvtárak együttműködését természetesen tovább lehet és kell fejleszteni. Ez elsősorban a már kialakult és bevált együttműködési formákra vonatkozik, de *keresni kell a közös munka új területeit is*. Ilyen kialakulóban

lévő, új tevékenység a két könyvtár között az egyes folyóiratsorozatok átadása-átvétele. Ennek lényege a következő: amikor egy-egy kutatás befejeződik a MÜKKI-ben, a témába vágó folyóirat előfizetését megszüntetik, és teljes sorozatát, régebbi évfolyamait is átadják a VVE könyvtárba, amely e sorozatokat—köteteket folyóiratbázisában megőrzi, szolgáltatást nyújt belőlük. A kisebb könyvtár raktárát így nem terheli a már keveset használt folyóirat, az országos szolgáltatást végző könyvtár pedig kiegészítheti állományát profiljába vágó újabb folyóirat-sorozatokkal. Ily módon kerül át pl. az *International Journal of Heat and Mass Transfer* című folyóirat 1978. és 1979. évfolyama a MÜKKI-ből az egyetemi könyvtárba. Ugyancsak átkerül a VVE folyóiratbázisába a *Chemie Anlagen + Verfahren* című folyóirat régebbi sorozata, ez azonban más okból. A folyóirat iránt nevezetesen élénk a külső érdeklődés. A hosszabban nyitvatartó egyetemi könyvtárban jobban hozzáférhető, s másolatot is könnyebben tud nyújtani a VVEKK, mint a MÜKKI kisebb teljesítményű reprográfiai berendezése.

ZSIDAI JÓZSEF a TMT. 1980. 6. számában [2] arra bízta, hogy *idézzük fel a kooperáció eddigi jó eredményeit*, „mert újraolvasásuk a tapasztalatok megerősödéséhez és új életre keléséhez vezethet, immár fejlettebb

célok érdekében”. Ezért is foglaltuk össze a MÜKKI könyvtára és a VVEKK együttműködésének eddigi eredményeit, melyeknek alapján megállapíthatjuk, hogy a további közös munka minden feltétele megvan. Ennek ellenére a veszprémi tudományos intézmények, ezen belül könyvtáraik hasonló állományuk miatt gyakran negatív példaként jelennek meg folyóiratcikkekben, értekezleteken elhangzó hozzászólásokban. A hasonló szakterületen működő intézmények és könyvtáraik létét nem a jelen könyvtárosain kell számon kérni, ők csak az adott helyzetben végzett munkájukért, a könyvtáraik közötti jó együttműködésért felelősek, s ezen a területen eddig is sokat tettek.

- [1] KOVÁTS Zoltán: A könyvtárközi együttműködés eredményei Veszprémben. = *Könyvtári Figyelő*. 20. évf. 3. sz. 1974. p. 242–245.
- [2] ZSIDAI József: A kooperáció és a koordináció időszerűsége a műszaki információs területen. = *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*. 27. évf. 6. sz. 1980. p. 221–227.

Tóthné Maár Hilda (MÜKKI) –
Dömötör Lajosné (VVEKK)

KATALOGIZÁLÁS

A rövidített címléírások katalógusa

(Az angol–amerikai szakirodalom alapján)

1. Bevezetés

Az NSZK-ban a katalógusokkal kapcsolatos fejtegetések elsősorban a szakkatalógusok problémáival foglalkoznak. Alig találni a német nyelvű szakirodalomban a betűrendes katalógusok funkciójáról, szerkesztéséről szóló tanulmányt, a címléírás egyszerűsítéséről nem is szólva.

A második világháború után a könyvtárak érdeklődése a katalógizálás elmélete terén a *nemzetközi egységesítés felé fordult*, fő problémájának – ennek megfelelően – a mechanikus elrendezést és a testületi szerzőséget tekintette. A gyakorlat viszont a háborúban megmentett állományok gyors, egyszerűsített leírására törekedett. Az egyszerűsített leírásokat azonban csak szükségmegoldásnak tekintették. A porosz instrukcióval kötött kompromisszumok következtetlenségéhez, félmegoldásokhoz vezettek.

Az új német címléírás szabályzat a nemzeti bibliográfiai központok szempontjait elégíti ki. Felmerült

tehát lerövidített – de egységes – változatának a szükségessége.

A régi állományok újra katalógizálása, a helyi és központi katalógusok létesítése nehéz helyzetet teremtett. Egyedül az Észak-Rajna Vesztfália intézeti könyvtáraiban található 5 milliós állomány feldolgozása – egy címléíróra számolva – 1600 évet venne igénybe. (Az angol–amerikai szakirodalomban évi 3000 kötet feldolgozásával szoktak számolni.) Idegen címléírások átvétele nem jöhet számításba, mivel az anyag nagy része nincs meg géppel olvasható formában, ráadásul ennek költségei még mindig túlságosan magasak. (Egy 1977-es adat szerint a Deutsche Bibliothek mágnesszalagjairól egy-egy címléírás átvétele 2,71 DM.)

A megoldást egyedül a rövidített címléírások katalógusa jelentheti.

Az ezzel kapcsolatos javaslatok elsősorban helyi feladatokat ellátó és állományukat szabadpolcon kínáló átlagos főiskolai könyvtárak számára alkalmasak. Egy ilyen könyvtárban szak szerinti felállítás esetén a betűrendes katalógus a kiegészítő lelőhelyjegyzék szerepét tölti be.